

**Remissammanställning för
Rengöringsmedel för livsmedelsindustrin
Generation 2.0**

6 mars 2017

Svanmärkta Rengöringsmedel för livsmedelsindustrin - Remiss-sammanställning

070/2.0, 6 mars 2017

1	Sammanfattning	1
2	Om remissen	1
3	Sammanställning av inkomna svar	2
4	Kommentarer till kriterierna i detalj	3
4.1	Generella kommentarer	3
4.2	Produktgruppsavgränsning	5
4.2.1	Vad kan Svanemärkas?	5
4.3	Kommentarer till de individuella kraven	7
4.3.1	Krav kapitel 1 Miljökrav	7
4.3.2	Krav kapitel 2 Effektivitet, emballage och informationstext	12
4.3.3	Krav kapitel 3 Kvalitets- och myndighetskrav.....	13
5	Kommentarer till bakgrunden, i detalj	14
6	Diskussion och slutsatser	14

1 Sammanfattning

Remiss på kriterier till rengöringsmedel för livsmedelsindustrin utfördes i alla nordiska länderna förutom Island under perioden 8 juni 2016 till 22 augusti 2016. Det kom totalt 13 svar.

Mest kommenterades krav på klassificering av ingående ämnen. Angående användning av enzymer fick vi motsatta kommentarer. Enstaka kommentarer kom till bland annat produktgruppsdefinition, nanoförbud, konserveringsmedel och effektivitetstest.

Några krav justerades efter remisskommentarer. Till exempel justerades krav till effektivitetstest och definition av nanopartiklar. Krav på fosfor och undantaget för enzymer blev också justerade.

2 Om remissen

Remissen gäller rengöringsmedel för livsmedelsindustrin och genomfördes under perioden 8 juni 2016 till 22 augusti 2016.

I denna sammanställning är alla kommentarer insamlade och besvarade av Nordisk Miljömärkning. Syftet är, förutom att samla in alla kommentarer, att visa hur externa synpunkter har påverkat kraven. Nordisk Miljömärkning är tacksam för alla svar som hjälper oss i vår utveckling och hjälper oss att se till att arbetet på kriterierna följer standarden ISO 14024.

Vid remissen önskades det speciellt svar på följande viktiga förändringar jämfört med generation 1:

- Definitionen av produktgruppen har uppdaterats för att klargöra vilka typer av produkter som ingår i denna produktgrupp.
- Definitionen av ingående ämnen har uppdaterats jämfört med generation 1 av kriterierna.
- Kraven på miljöfarliga ämnen (O4), fosfor (O7) och nedbrytbarhet (O10) har skärpts jämfört med generation 1 av kriterierna.
- Ett nytt krav på kritisk utspädningsvolym (CDV) har inkluderats i kriterierna (O11).
- Listan av förbjudna ämnen har utökats med till exempel hormonstörande, PBT- och vPvB-ämnen, EDTA och DTPA (O8).
- Kravet på produktens effektivitet/användartest har uppdaterats så att det krävs 5 tester i stället för de tidigare 3 testerna och att det krävs att minst 80 % av testerna bedöms vara lika bra eller bättre jämfört med den produkt som vanligtvis används (O12).
- Uppdateringar av kraven på klassificering (O2-O3) har genomförts.

3 Sammanställning av inkomna svar

Remissen skickades ut till 266 instanser fördelat på 76 i Sverige, 61 i Finland, 68 i Norge och 59 i Danmark samt 2 utanför Norden.

Totalt svarade 13, av dessa godkänner 7 förslaget och 6 tog inte ställning.

I tabell 1-5 nedan framgår vilka instanser som har svarat samt hur de ställer sig till förslaget.

Tabell 1: Sammanställning av svaren. Kolumnerna visar: A. Bara kommentarer, B. stöder förslaget, C. Stöder förslaget med kommentarer, D. Avstår från yttrande och E. Förkastar förslaget med motivering.

Land	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget.	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.	Totalt
Danmark	0	0	2	2	0	4
Sverige	0	2	1	3	0	6
Finland	0	0	0	1	0	1
Norge	0	1	1	0	0	2
Totalt	0	3	4	6	0	13

Tabell 2: Danska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Forbrugerombudsmanden				x	
Miljøstyrelsen			x		
Novozymes			x		
Uddannelses- og Forskningsministeriet				x	
Σ Danska svar:	0	0	2	2	0

Tabell 3: Svenska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Folkhälsomyndigheten		x			
Gipeco AB		x			
Kemikalieinspektion			x		
Kommerskollegium				x	
Naturvårdsverket				x	
Statens energimyndighet				x	
Σ Svenska svar:	0	2	1	3	0

Tabell 4: Finska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Työ- ja elinkeinoministeriö				x	
Σ Finska svar:	0	0	0	1	0

Tabell 5: Norska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer.	B. Stöder förslaget .	C. Stöder förslaget med kommentarer.	D. Avstår från yttrande.	E. Förkastar förslaget med motivering.
Lilleborg Profesjonell			x		
Miljødirektoratet		x			
Σ Norska svar:	0	1	1	0	0

4 Kommentarer till kriterierna i detalj

De enskilda kommentarerna från remissinstanser samlas och grupperas i detta avsnitt och följer siffrorna på kraven i remissutkastet till kriterier. En del av remissinstanserna har kommenterat flera områden i remissutkastet och kommentarer är sedan indelade efter tema. Nordisk Miljömärkning har givit svar på remisskommentarerna och det har gjorts gemensamt om det finns flera rådgivande organ som har kommenterat på samma tema.

Mest kommenterades krav på klassificering av produkt och ingående ämnen. Angående användning av enzymer fick vi motsatta kommentarer och Nordisk Miljömärkning utredde frågan vidare efter remiss. Enstaka kommentarer kom till bland annat produktgrupdefinition, nanoförbud, konserveringsmedel och effektivitetstest.

4.1 Generella kommentarer

Kemikalieinspektion

Kemikalieinspektionen är positiva till de föreslagna kriterierna för Svanenmärkta rengöringsmedel för livsmedelsindustrin. Några detalj synpunkter lämnas.

- Kemikalieinspektionen anser att det behövs förtydliganden vad gäller beskrivning av professionella användare och identifiering av avspaltningssämnen/ produkter samt i kriterierna för tensider (04 och 09) och spårbarhet (O20).
- För produkter som är frätande eller irriterande anser Kemikalieinspektionen att Miljömärkning Sverige AB bör överväga krav på emballagets utformning så att användaren inte kommer i kontakt med produkten.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för stödet och svarar de detaljerade kommentarerna under relevanta krav.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket tycker dock att det är bra att omvärldsbevakning inför och utveckling av miljömärkningskriterier görs.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för stödet.

Kommerskollegium

Sammanfattning

Kommerskollegium bedömer att föreslagna nya kriterier för Svanenmärkning av rengöringsmedel till livsmedelsindustrin innehåller anmälningsskyldiga tekniska föreskrifter enligt anmälningsdirektivet (EU) 2015/1535. Kollegiet bedömer vidare att förslaget inte behöver anmälas enligt tjänstedirektivet 2006/123/EG.

Kommerskollegiums uppdrag

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Anmälan av tekniska regler

Enligt 6 § i förordningen (1994:2029) om tekniska regler, som genomför anmälningsdirektivet för tekniska föreskrifter¹ i svensk lagstiftning, ska myndigheter under regeringen göra en anmälan till Kommerskollegium när de föreslår nya tekniska föreskrifter.

Tekniska föreskrifter enligt direktivet är bl.a. krav på varors egenskaper eller provning, begränsningar av varuanvändning, bestämmelser om återvinning av varor samt vissa förbudsbestämmelser.²

Nordisk Miljömärkning föreslår nya kriterier för Svanenmärkning av rengöringsmedel för livsmedelsindustrin. Bland de största ändringarna som gjorts av kriterierna återfinns exempelvis skärpta krav på miljöfarliga ämnen (krav O4), fosfor (krav O7) och nedbrytbarhet (krav O10) samt en utökad lista över ämnen som inte får ingå i produkterna (krav O8).³

Kommerskollegium har tidigare utrett frågan om kriterier för Svanenmärkning kan utgöra anmälningsskyldiga tekniska föreskrifter enligt anmälningsdirektivet. Kollegiets slutsats är att kriterierna för Svanenmärkning kan utgöra anmälningsskyldiga tekniska föreskrifter.⁴ Vad gäller nu föreslagna nya kriterier för Svanenmärkning av rengöringsmedel för livsmedelsindustrin bedömer Kommerskollegium att dessa innehåller krav som utgör tekniska föreskrifter i anmälningsdirektivets mening. Anmälan bör dock inte ske förrän de nordiska länderna har samrått om hur de ska hantera anmälningsproceduren.

Anmälan av krav på tjänsteverksamhet

Av 2 § förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden, som hänvisar till tjänstedirektivet⁵, följer att nya eller förändrade krav på tjänsteverksamhet ska anmälas till Kommerskollegium.

Då remissen avser kriterier för märkning av varor och således inte innehåller några krav på tjänsteverksamhet, gör kollegiet bedömningen att anmälningsplikten enligt tjänstedirektivet inte är aktuell.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

² Artikel 1.1(f), anmälningsdirektivet.

³ Om Svanenmärkta rengöringsmedel till livsmedelsindustrin, s. 3.

⁴ Kommerskollegium, dnr. 2015/00018-2.

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Vi har noterat kommentarerna men då de inte specifikt handlar om innehållet i förslaget till reviderade kriterier för Svanenmärkta rengöringsmedel för livsmedelindustrin väljer Nordisk Miljömärkning att inte svara i denna remissammanställning.

Novozymes

We in general welcome Nordic Ecolabelling initiatives for safer cleaning products.

Enzymes and microorganisms remove stains/soils at low temperature, are readily biodegradable and we have proven that impact to the environment is negligible. It is our belief that it is through the use of enzymes and microorganisms that the general goals on safer cleaning agents can be achieved.

We found some elements in the proposed criteria that we have reason to comment on. Please find attached our responses to the criteria.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Thank you for your comments. Your detailed comments are answered under relevant requirements below.

4.2 Produktgruppsavgränsning

4.2.1 Vad kan Svanemärkas?

Kemikalieinspektion

I avsnittet beskrivs att kraven rör rengöringsmedel för storkök och livsmedelsindustri, där produkter för livsmedelsindustri endast kan marknadsföras gentemot professionella användare. Det är dock oklart om detta indikerar att rengöringsprodukter för storkök kan Svanenmärkas oavsett om de ska marknadsföras till professionella eller icke-professionella användare och om det medför någon

skillnad i förhållande till kriterierna om produkten marknadsförs gentemot en professionell användare eller inte. Detta kan exempelvis gälla klassificering av produkten (02) eller användning av skyddsutrustning (014). Kemikalieinspektionen anser att det bör förtydligas om produkter som marknadsförs gentemot icke-professionella användare kan Svanenmärkas och om det i så fall gör någon skillnad om produkten marknadsförs gentemot en professionell användare eller inte.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Produkterna ska marknadsföras enbart för professionella användare för att kunna Svanenmärkas under dessa kriterier. Vi försöker skriva det tydligare i kriterier och bakgrundsdocument.

Novozymes

From hearing consultation letter:

“Products with microorganisms have not been included in the scope, but comments regarding that are welcome.”

From Background document:

“For this revision, Nordic Ecolabelling contacted several producers of cleaning products for use in the food industry. Most of these producers have stated that they do not manufacture products with microorganisms for this product segment.”

Novozymes Comment

Novozymes produce products based on microorganism based cleaning technology. We have previously worked with Nordic ecolabelling to introduce criteria for microorganisms based products in the cleaning agents criteria.

In general, microorganisms based cleaning has a lot of potential but is not as mature technology as others used in cleaning. And we can confirm, as stated in the Background document, that currently microorganism products are not actively marketed by us specifically for the food industry segment.

It should be noted though, that microorganism based cleaning products are currently sold into applications that border on the scope of this criteria set, such as the use for cleaning of floors in restaurants. So potentially, the jump from floor cleaning in restaurants (covered by criteria for cleaning agents), to floor cleaning in catering kitchens (covered by this criteria set) is not at all impossible to imagine.

In particular, we would like to emphasise, that the lack of penetration into the food industry segment is not due to lack of cleaning benefits, nor the lack of a good safety and environmental profile.

So while we can at this time acknowledge and confirm the statement made in the Background document, we do encourage the Nordic ecolabel to be mindful of developments and be open to change in the future if the market for microorganism based cleaning products mature further in the coming years.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Thank you for your comment. We have noted the comments and will follow the development in the area.

Lilleborg Profesjonell

Det bør tydeliggjøres om kriteriene også gjelder for næringsmiddelindustrien før foredlingstrinnet. Gjelder kriteriene f.eks. også for fiskeoppdrett, landbruk, kyllingproduksjon etc...

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentaren, vi ska klargöra kravtexten.

4.3 Kommentarer till de individuella kraven

4.3.1 Krav kapitel 1 Miljøkrav

Kemikalieinspektion

I avsnittet beskrives vilka ämnen som räknas som ingående ämnen. Föroreningar i koncentrationer över 1 % räknas som ingående ämnen. Kända avspaltningssämnerna/produkter räknas också som ingående ämnen men här finns ingen haltgräns angiven. Kemikalieinspektionen anser att ordet "kända" kan bli en tolkningsfråga och att det är oklart vilka ämnen som omfattas utöver de nämnda exemplen. Det bör även förtydligas om det finns någon haltgräns för dessa ämnen.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentaren. Det finns ingen haltgräns för ingående ämnen utan varje ppm räknas. Eftersom avspaltningsprodukter räknas som ingående ämnen, finns det ingen haltgräns för dem. För föroreningar finns det en haltgräns på 100 ppm per produkt eller 1 % per råvara, den lägre gäller. Det ges exempel på avspaltningsprodukter i definitionen. Ordet kända har varit i Svanens definition av ingående ämnen flera år och det har än så länge inte förorsakat tolkningsproblem. Nordisk Miljömärkning ser inte orsak till att ändra på definitionen nu.

O1 Information om produkten

Kemikalieinspektion

Förkortningen CIP som beskrivning av produkttyp förklaras inte i kriteriedokumentet utan bara i bakgrundsdocumentet. Inkludera gärna vad förkortningen betyder även i kriteriedokumentet för att öka tydligheten.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentaren. Vi lägger till förklaringen.

O2 Klassifisering av produkt

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen formoder, at kravene i O2 også omfatter industriens selvklassifiseringer, og ikke kun harmoniserede klassifiseringer?

Nordisk Miljömärknings kommentar

Ja, kraven i O2, O3 och O4 omfattar även självklassning.

Kemikalieinspektion

Klassificering av produkten som frätande eller irriterande på huden (H314/ H315) samt kan ge allvarlig ögonskada eller ögonirritation (H318/ H319) har inte inkluderats bland uteslutningskriterierna i tabell 02. Anledningen till detta förklaras i bakgrundsdokumentet. Där beskrivs att det finns ett behov av produkter som är starkt alkaliska eller baserade på syror, och därmed också kan vara frätande eller irriterande. För produkter som är frätande eller irriterande anser Kemikalieinspektionen att krav bör övervägas gällande emballagets utformning så att användaren inte kommer i kontakt med produkten, på samma sätt som det krav som finns för produkter som är klassificerade som H302/ H312/ H332.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentaren. Vi väljer dock att inte ställa ett krav på emballagets utformning för produkter klassade med H314, H315, H318 eller H319. Orsaken är att de är vanliga klassningar för syra och alkaliska produkter och produkter som innehåller tensider. Många konsument handdiskmedel klassificeras med H318 eller H319. Ett sådant krav skulle innebära att alla produkter skulle behöva ha ett sådant emballage att användaren inte kommer i kontakt med produkten. Eftersom dessa är professionella produkter och arbetsskyddsaspekter förklaras i säkerhetsdatablad ser Nordisk Miljömärkning inte orsak till att ställa ett sådant krav.

Novozymes

We propose to remove the part concerning EUH208. The concentration limit of enzymes for the warning phrase EUH208 on allergic reaction is 0.1 % as active enzyme protein. If enzyme dosage is limited to less than 0.1%, this may potentially impact some products and hinder innovation into new and improved enzymatic solutions. Even if the enzyme as active enzyme protein exceeds 0.1%, in reality exposure of enzymes to workers in the food industry is minimal due to the product design of the cleaning agent.

In addition, the label provision gives sufficient warning to workers, as the intent of the allergy phrase is to alert already sensitized individuals. We believe that the label provision is not, and should not be perceived as, a “semi-hazard-classification-category” on its own and therefore does not belong in criteria O2 concerning the classification of the product.

However, if it is the wish of Nordic ecolabelling to restrict e.g. skin contact allergens in this category in order to protect sensitized individuals, we propose that it be specifically stated, e.g. by footnote or *** notation, that enzymes are exempted from the EUH208 part of the requirement. This would also be in line with the general exemption for the enzymes themselves already in O3.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Thank you for your comments. Nordic Ecolabelling chooses to list EUH208 together with classification of product in O2 because EUH208 is directly linked to the concentration limits of the classification of sensitization (1/10 of classification limit

triggers EUH208). We believe that it is appropriate in terms of readability of the document.

We will exempt enzymes up to 1 % in CIP products from the requirement that the product can not be EUH208.

Lilleborg Profesjonell

Mange tensider har fått klassifiseringen H412, og det kan derfor på sikt bli vanskelig å unngå denne klassifiseringen av produktet.

Kommentar under tabell markert med ** bør omformuleres, da den er noe uklar. Slik vi har forstått kravet er det ikke selve utformingen av emballasjen som skal hindre kontakt med produktet, men heller doseringsløsningen.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Takk for kommentaene. Svanemerking av produkter som er miljøfareklassifisert med H412 (eller med andre miljøfareklasser) vil ikke være tillat ut fra CLP artikkel 25(3).

*Vi vil förtydliga kommentaren under tabellen markert med **.*

O3 Klassificering av ingående ämnen i produkten

Miljøstyrelsen

Det er positivt at produktet nu skal være helt fri for sensibiliserende stoffer (jf. krav O3), idet MI, da det ikke vil være tilladt at anvende som konservering kva forbuddet mod sensibiliserende stoffer.

Miljøstyrelsen bemærker, at MI ”kun” har en selvklassificering som sensibiliserende, men der er dog fuld enighed om denne så krav O3 vil være et de facto forbud mod brugen af MI. Der er en harmoniseret klassificering på vej for MI, hvor H317 anbefales fra 15 ppm og EUH208 fra 1,5 ppm.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentaren. Vi anser att MI är klassad som sensibiliserande även om klassificeringen inte är harmoniserad. Vi ska precisera det i bakgrundsdokumentet. Vi ska även tätt följa omklassificeringen av MI.

Novozymes

Regarding the second half of the exemption on the form of the enzymes, we propose to use the new harmonized text agreed during the nearly completed revision of EU ecolabel (flower) detergent criteria:

“Only enzyme encapsulates (in solid form) and enzyme liquids/slurries shall be used”

We believe it will be helpful for all parties to align and harmonize this text across Nordic and EU ecolabelling moving forward, as the intent (protecting workers in detergent manufacturing) is the same.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Thank you for your comment. We have adjusted the requirement.

Lilleborg Profesjonell

Tillatelsen til bruk av enzymer i produkter til næringsmiddelindustrien bør revurderes/begrenses. Det er godt kjent at enzymer kan gi astma og allergier. En bør i kriteriene også ha fokus på at renholdere og andre arbeidere i industrien ikke skal utsettes for enzymer. Ved bruk av enzymholdige rengjøringsmidler i åpent renhold eller sirkulasjonsvask (CIP) vil det med stor sannsynlighet spres enzymer ut i luften. LP ser at membranrengjøringsmidler kan ha behov for enzymer og dette kan være greit da det dreier seg om en lukket/ tett prosess.

Bra at en stiller krav til håndtering og format av enzymer som brukes i produksjon av rengjøringsmidler, slik at produsentene beskyttes.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentarene. Vi vil innskrenke unntaket for enzymer. Unntaket vil ikke gjelde for produkter som er beregnet for sprayprodukter. Vi vil også stille krav til informasjon på produkter med enzymer.

04 Miljöfarliga ämnen

Kemikalieinspektion

I avsnittet beskrives undantag från kraven gällande miljöfarliga ämnen för tensider. Samma eller liknande krav (formuleringen av texten skiljer något åt) återkommer sedan i avsnitt 09 Tensider, lätt aerob och anaerob nedbrytbarhet.

Kemikalieinspektionen anser att om kraven för tensider ser olika ut i 04 och 09 behöver skillnaderna förtydligas. Om kraven är samma räcker det att beskriva dem på ett ställe, vilket också ökar tydligheten i kriterierna.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentaren. Vvi har justerat kravtexterna.

05 Konserveringsmedel

Miljøstyrelsen

Fornuftigt at stille krav om challenge test i forhold til dokumentation af den valgte koncentration af konserveringsmiddel (Krav O5).

Lilleborg Profesjonell

Det er viktig å bruke challenge test for å finne rett dosering av konserveringsmiddel for å sikre god effekt ved lavest mulig dosering.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för stödet.

07 Fosfor

Lilleborg Profesjonell

Nye krav til innhold av fosfor i produktene er satt ut fra en sjekk mot dagens lisensierte produkter. Dette er et relativt lavt antall sammenlignet med alle produktene for denne næringen som er tilgjengelig på markedet. LP mener endringen i kravet fra 10 P g / liter bruksløsning til 0,5 P g / liter bruksløsning er et for stort steg å ta på en

gang. Det er en reduksjon på 95 %. Spezialmidler til meieri, næringsmiddelindustri, melkeproduksjon og øvrig industri vil da ikke kunne svanemerkes selv om de oppfyller et allerede eksisterende norsk krav til innhold av P i slike produkter.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Vi takker for tilbakemeldingen. Vi forstår at innstramningen kan oppfattes som streng. Vidare information från industrin visar dock att föreslagen gräns för koncentrerade produkter är möjlig för många användningsområden. Vi är dock öppen för en specifik och begränsad ändring om en skulle behövas.

O8 Ämnen som inte får ingå i produkten

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen er i overvejende grad enige i krav O8 og de kemikalier, der udelukkes, herunder parfume.

Miljøstyrelsen kan dog ikke finde fagligt belæg for at udelukke stoffer alene ud fra deres partikelstørrelse. Visse stoffer kan udgøre en risiko, hvis de er på nanoform, men det er ikke en lovmæssighed.

Specifikt kan Miljøstyrelsen ikke støtte forslaget om at sænke grænsen for partikelstørrelsesfordelingen fra EU kommissionens foreslåede definition på 50% til 1%.

- For det første, fordi det i praksis vil betyde at nærmest alle kemiske stoffer vil blive defineret som nanomaterialer.
- For det andet, fordi det rent måleteknisk er umuligt at fastlægge størrelsesantalsfordelingen med en sådan præcision.
- Endelig er det problematisk at opfylde ønsket om skrappe krav ved en gradbøjning af selve definitionen. Styrken ved den eksisterende definition er, at den er et fælles referencepunkt der skaber konsensus om, hvornår vi har med nanomaterialer at gøre. Det skabes der tvivl om ved at modificere definitionen.

Ifølge Miljøstyrelsens kortlægning af pigmenter Environmental project No. 1638, 2015 <http://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/2015/mar/survey-of-products-with-nanosized-pigments/> og på basis af oplysninger fra den europæiske pigmentindustri opfylder alle pigmenter på markedet p.t. definitionen på nanomaterialer. Forbudet mod nanomaterialer i produktgruppen vil således indebære, at ingen farvede produkter vil kunne opnå svanemærket.

Miljøstyrelsen anbefaler i stedet, at der i kriteriesættet peges på de specifikke nanomaterialer, der er identificeret indenfor produktgruppen, og som der er videnskabelig dokumentation for kan udgøre en risiko. Miljøstyrelsen har på det foreliggende grundlag ikke viden herom.

Samlet set støtter Miljøstyrelsen forbud mod parfume og krav om anaerob bionedbrydelighed af tensider. Vi ser det også som positivt at der er krav vedr. sensibiliserende stoffer, men styrelsen kan ikke støtte krav vedrørende nano (krav O8).

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för stödet. Angående nano så ändrar vi procentandelen i definitionen från 1 % till 50 %. Vi behåller dock nanokravet eftersom nanopartiklar är något vi inte vill se i rengöringsmedel till livsmedelindustrin även i framtiden.

Lilleborg Profesjonell

Flyktiga organiska lösningsmedel (VOC):

Et forbud som dere setter opp i nye kriterier vil også utelukke blant annet etanol og isopropanol som er relativt snille organiske løsemidler. Kan heller ikke se at dere har satt slike krav til Rengjøringsmidler. LP forstår derfor ikke hvorfor kravet er satt så strengt eller om behovet er der for et slikt krav.

Organiske klorförgreningar og hypokloriter:

Hypokloritt er miljøklassifisert og begrenses derfor av O2 og O4. Siden hypokloritt er effektiv til å fjerne biofilm bør mengder av hypokloritt som faller under krav i O2 og O4 være tillatt.

I bakgrunnsdokumentet:

Følgende setning: «De kan også føre til resistens hos bakterier, både mot biocider og mot antibiotika.» ser ut til å handle om hypokloritt. Dersom dette er tilfelle ønsker vi henvisning til dokumentasjon som underbygger dette. Om setningen i stedet henviser til triclosan anbefale vi at dette tydeliggjøres.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Vi takker for deres innspill. Vi vil justere kravteksten for flyktige organiske løsningsmedel (VOC) (de tillåts nu opp til 1 %),, samt tydeliggjøre at setningen i bakgrunnsdokumentet henviser til triklosan. Vi vil opprettholde vårt kravforslag til hypokloritter, fordi de kan medføre dannelse av miljøfarlige organiske klorforbindelser (jfr. bakgrunnsdokumentet). Kravforslaget innebærer en videreføring, men ingen innstramning i forhold til dagens kriteriedokument.

4.3.2 Krav kapitel 2 Effektivitet, emballage och informationstext

O12 Effektivitet och användartest

Novozymes

We notice that the number of sites is proposed to be increased from three to five. As this can potentially be an issue, especially for small/medium sized companies or companies that serve very specific application areas, we ask that either the number of sites is kept at three, or, in case our concern (see below) is not justified, that the definition of 'sites' is clarified in the criteria text.

Our concern and the concern of our customers is that some products intended for the food industry are specialty products designed for few select customers and uses and there may not even be five separate customers for a given product. Novozymes has at least one specific Denmark-based customer where this would be a real concern.

If however, the wording is to be understood so, that two user tests made by the same company (user) at the same facility, but in two different places (e.g. two different production lines or two different types of equipment) qualify as two user tests, then the issue may not be so great.

Comparing the old criteria to the proposed criteria shows that the wording has indeed changed from “three relevant industrial users” to “five test sites”. This change from ‘users’ to ‘sites’ could imply that the tests do not have to be from five different companies, but without clarity in the proposed text or an explanation of this change in wording in the background document, it is not clear.

In conclusion, if the required user tests are to be from different companies at different geographic locations, then we propose that the number of user tests is kept at three. If however the change in wording is to be understood so that ‘sites’ can be from different locations by the same user and/or different places within the same company/location, then we ask that this is more clearly specified in the criteria text, e.g. by clearly defining what is meant by the word ‘sites’.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Thank you for your comments. We have tried to better explain what we mean with sites and we have changed the requirement back to 3 sites.

Lilleborg Profesjonell

Brukertester i næringsmiddelindustrien er svært krevende. Det kreves store mengder produkt for å teste i tilstrekkelig tid. Testene må følges opp svært nøye da hygienisk resultat må opprettholdes under testingen. I tillegg er det et begrenset antall brukersteder sammenlignet med kunder av Rengjøringsmidler.

Alt dette gjør at LP ønsker at tidligere krav om tre brukersteder bør opprettholdes.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning takker for innspillene. Vi vil justere kravetforslaget tilbake fra frem til tre teststeder, som i dag.

4.3.3 Krav kapitel 3 Kvalitets- og myndighetskrav

O20 Spårbarhet

Kemikalieinspektion

Kravet om spårbarhet er otydlig formulert og Kemikalieinspektionen anser at det kan behöva klargöras vad kravet innebär.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentaren. Krav på spårbarhet är något vi använder i alla våra kriterier och betyder att man ska kunna spåra den Svanenmärkta produkten genom hela produktionen och garantera att allt har hanterats enligt Svanens krav. Vid eventuella oförutsedda avvikelser eller reklamationer kan man spåra orsaken till avvikelserna. Vi har justerat texten lite.

5 Kommenterar till bakgrunden, i detalj

Miljøstyrelsen

Her står, at der findes ulovlige produkter på markedet og derfor medtager man kravet om aerob bionedbrydelighed. Miljøstyrelsen har ikke viden om, hvor mange produkter, der er ikke opfylder kravet om aerob nedbrydelighed. Det skal endvidere bemærkes, at selv om der er mulighed for at få dispensation for aerob nedbrydelighed for I6I produkter, så er denne dispensation kun anvendt i ét tilfælde.

Emballage. Svanen har traditionelt ikke ønsket PVC i emballagen, der sjældent indgår i et retursystem. Svanen kunne for disse typer af produkter (I&I) se på mulighederne for mere tætte emballagerelationer mellem producent, leverandør og aftager i forhold til (direkte) genbrug af emballage, eller bioplastbaserede emballage.

Miljøstyrelsen finder det relevant om Svanen har mulighed for at vise eller vurdere effekten af at anvende disse rengøringsmidler til levnedsmiddelindustrien i forhold til levnedsmiddelindustriens brug af desinfektionsmidler eller lignende skrappe produkter og i forhold til hygiejnestandarder.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tack för kommentarerna. Vi förstår att undantaget om aerob nedbrytbarhet har än så länge använts bara en gång i EU men vi menar att det är inte uteslutet att det kommer att hända igen. Vi har justerat bakgrundstext litet.

Angående emballage så väljer vi att inte lägga till ett till krav efter remiss. Vi reder dock ut saken i andra produktgrupper och diskuterar nu i handdiskmedel och rengöringsmedel möjligheten att minimera plastanvändning i emballage t.ex. genom att ställa krav på andel återvunnen plast i emballage.

Livsmedelsindustrin behöver använda desinfektionsmedel och de kan inte Svanenmärkas enligt dessa kriterier eller biocidförordning. Det finns dock användningsområden inom livsmedelsindustrin där desinfektionsmedel inte behövs och Svanenmärkta produkter är bättre alternativ till dessa delar av process. Poängen med Svanenmärkning av rengöringsmedel för livsmedelsindustrin är alltså inte att ersätta desinfektionsmedel. Det finns effektivitetstestkrav i kriterier och Svanenmärkta produkter ska fungera bra för de användningsområden de är avsedda för.

6 Diskussion och slutsatser

13 remissvar togs emot. Et flertal krav kommenterades och mest kommenterades krav på klassificering av produkt och ingående ämnen. Angående användning av enzymer fick vi motsatta kommentarer. Enstaka kommentarer kom till bland annat produktgruppsdefinition, nanoförbud, fosfor, konserveringsmedel och effektivitetstest. Även produktgruppsdefinition blev kommenterad. Bara ett fåtal svar kom till bakgrundsdocumentet

Några krav justerades efter remisskommentarer. Till exempel justerades krav till effektivitetstest och definition av nanopartiklar. Se tabell 6 för sammanfattning av alla justeringar.

Tabell 6. Krav som är ändrade efter remisskommentarer

Kravnummer på remissen	Kravformulering på remissen	Kravnummer efter remissen	Kravformulering efter remissen / hur kravet ändrades
Produktgruppsdefinition	<p>Produktgruppen omfattar rengöringsmedel som är avsedda för rengöring av produktionslokaler (ytor, väggar och golv) samt produktionsutrustning (rörssystem och annan utrustning) inom livsmedelsindustrin samt rengöringsmedel till storkök. Med livsmedelsindustrin menas följande verksamheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Livsmedelsframställning • Framställning av drycker • Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror • Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk samt skal- och blötdjur • Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker • Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter • Mejerivaru- och glasstillverkning • Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse • Tillverkning av bageri- och mjölprodukter • Annan livsmedelsframställning • Framställning av beredda djurfoder <p>Med storkök menas kök som är avsedda för tillagning av ett fåtal rätter till många människor samtidigt, exempelvis på sjukhus och skolor. För produkter till restauranger hänvisas till kriterierna för rengöringsmedel. Både produkter som doseras automatiskt och manuellt kan Svanenmärkas inom produktgruppen. Svanenmärkta rengöringsmedel för livsmedelsindustrin kan endast</p>	Produktgruppsdefinition	Även produkter för husdjurskötes och fiske tillåts.

	<p>marknadsförs gentemot professionella användare. Kriterierna omfattar inte produkter till personlig hygien, desinfektionsmedel, bandsmörjmedel, diskmedel, produkter med mikroorganismer eller 2-komponent-produkter. Desinfektionsmedel ingår inte i produktgruppen då det omfattas av biociddirektivet. För produkter som inte kan Svanenmärkas i enlighet med detta kriteriedokument hänvisas till Nordisk Miljömärknings övriga kriteriedokument, såsom maskindiskmedel för professionellt bruk, rengöringsmedel eller industriella rengörings- och avfettningsmedel.</p>		
O1	<p>a) Ansökaren ska ge detaljerade upplysningar om rengöringsmedlet som ansökan avser. Följande ska uppges:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning av produktens användningsområde, i enlighet med kapitlet "Vad kan Svanenmärkas?" • Beskrivning av produkttyp (t.ex. alkalisk, sur, CIP) samt produktens användning, med avseende på om den ska spädas eller användas utan spädning. <p>b) Ansökaren ska ge detaljerade upplysningar om produktens formulering samt bifoga ett säkerhetsdatablad för varje råvara. Informationen om formuleringen ska innehålla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handelsnamn • Kemiskt namn • Ingående mängd (både med och utan lösningsmedel t.ex vatten) • CAS-nummer för varje ingående ämne (om en råvara består av flera ämnen ska det framgå) 	O1	Term CIP förklaras i kravet.

	<ul style="list-style-type: none"> • Funktion • DID-nummer för ämnen som kan placeras in på DID-listan • Klassificering <p>DID-nummer är nummer för ingrediensen på DID-listan, som används vid beräkning av kemikaliekrav. DID-listan kan hämtas från Nordisk Miljömärknings hemsidor.</p>								
O2	Klassificering av produkt	O2	Det förklaras vad det menas med att emballaget ska vara utformat så att användaren inte kommer i kontakt med produkten. Undantag till enzymer har justerats så att den gäller inte för sprayprodukter.						
O3	<p>Klassificering av ingående ämnen i produkten Rengöringsmedlet ska inte innehålla ämnen som är, eller kan avspalta ämnen som är cancerogena (Carc), mutagena (Muta) eller reproduktionstoxiska (Repr) med följande farokoder eller riskfraser, eller kombinationer av dem, se tabell O3 nedan. Rengöringsmedlet ska heller inte innehålla ämnen som är klassificerade som sensibiliserande med H334 respektive H317 enligt tabell O3 nedan.</p> <p>Tabell O3 - Klassificering av ingående ämnen i produkten</p> <p>Farokoder enligt CLP-förordningen 1272/2008</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px;">Cancerogena*</td> <td style="padding: 2px;">Carc 1A eller 1B; H350 Carc 2; H351</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Mutagen*</td> <td style="padding: 2px;">Muta 1A eller 1B; H340 Muta 2; H341</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Reproduktionsskadlig*</td> <td style="padding: 2px;">Repr 1A eller 1B; H360 Repr 2; H361 Lact. H362</td> </tr> </table>	Cancerogena*	Carc 1A eller 1B; H350 Carc 2; H351	Mutagen*	Muta 1A eller 1B; H340 Muta 2; H341	Reproduktionsskadlig*	Repr 1A eller 1B; H360 Repr 2; H361 Lact. H362	O3	Undantag till enzymer har justerats så att den gäller inte för sprayprodukter.
Cancerogena*	Carc 1A eller 1B; H350 Carc 2; H351								
Mutagen*	Muta 1A eller 1B; H340 Muta 2; H341								
Reproduktionsskadlig*	Repr 1A eller 1B; H360 Repr 2; H361 Lact. H362								

	<p>Sensibiliserande Resp. Sens. 1, 1A eller 1B H334 Skin Sens. 1, 1A eller 1B H317</p> <hr/> <p><i>* Klassificeringarna i tabellen omfattar samtliga varianter inom klassificeringen. Exempelvis täcker H350 även klassificeringen H350i.</i></p> <p>Undantag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enzymer (inklusive stabilisatorer och konserveringsmedel i enzymråvara) undantas kravet om sensibiliserande ämnen förutsatt att enzymerna är i flytande/ form eller som icke dammande granulat. • Komplexbildare av typen MGDA och GLDA kan innehålla föroreningar av NTA i råvaran i koncentrationer under 0,2 %, om koncentrationen NTA i rengöringsmedlet är under 0,1 %. 		
O4	<p>Användningen av ämnen som är klassificerade med någon av faroangivelserna H410, H411 eller H412 begränsas enligt följande:</p> $100 * C_{H410} + 10 * C_{H411} + C_{H412} \leq 0,0010 \text{ gram/liter brukslösning där:}$ <p>C_{H410} = koncentrationen ämnen med H410 i gram/liter brukslösning</p> <p>C_{H411} = koncentrationen ämnen med H411 i gram/liter brukslösning</p> <p>C_{H412} = koncentrationen ämnen med H412 i gram/liter brukslösning</p> <p>Undantag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proteas/Subtilisin klassificerade som Aquatic Chronic 2 (H411) undantas kravet, se vidare krav om enzymer i O3. 	O4	<p>Testbeskrivning justerat så att det hänvisas till samma test och på samma sätt som i O9.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Tensider som är klassificerade med H412 undantas kravet, förutsatt att de är lätt nedbrytbara* och anaerobt nedbrytbara**. <p>Tensider som är klassificerade med H412 undantas kravet, förutsatt att de är lätt nedbrytbara* och anaerobt nedbrytbara**.</p> <p><i>* I enlighet med DID-listan. Om ämnet inte finns på DID-listan dokumentera enligt testmetod nr 301 A-F eller nr 310 i OECD guidelines for testing of chemicals eller andra motsvarande testmetoder.</i></p> <p><i>** I enlighet med DID-listan. Om ämnet inte finns på DID-listan eller när data på DID-listan saknas, så dokumentera enligt ISO 11734, ECETOC nr 28 (juni 1988) eller motsvarande testmetoder, där en nedbrytbarhet på minst 60 % uppnås under anaeroba förhållanden.</i></p> <p>Om upplysningar om ämnets miljöfara inte finns tillgängliga (i form av data angående toxicitet och nedbrytbarhet eller toxicitet och bioackumulerbarhet) räknas ämnet som worst case, d.v.s. som miljöfarlig med H410.</p>		
O8	<p>Följande föreningar får inte ingå i produkten eller finnas som aktivt tillsatta ämnen i råvarorna:</p> <p>[...]</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nanomaterial/-partiklar ** <p><i>** Nanomaterial/-partiklar definieras enligt EU kommissionens definition av nanomaterial daterat den 18 oktober 2011, med undantaget att gränsen för partikelstorleksfördelningen är minskad till 1 % ”Ett naturligt, oavsiktligt framställt eller avsiktligt tillverkat</i></p>	O8	Nanodefinition justerat så att 1 % har ändrats till 50 %.

	<p><i>material som innehåller partiklar i fritt tillstånd eller i form av aggregat eller agglomerat och där minst 50 % av partiklarna i antalsstorleksfördelningen har en eller flera yttre dimensioner i storleksintervallet 1–100 nm”.</i> <i>Exempel är ZnO, TiO₂, SiO₂, Ag och laponite med partiklar i nanostorlek i koncentration över 1 %.</i> <i>Polymeremulsioner räknas inte som nanomaterial.</i></p>		
O9	<p>Alla tensider ska vara lätt nedbrytbara enligt testmetod nr 301 A - F i OECD Guidelines for testing of chemicals eller andra likvärdiga testmetoder.</p> <p>Alla tensider ska vara anaerobt nedbrytbara enligt ISO 11734, ECETOC nr 28, DIN 38414 part 8, eller motsvarande testmetoder.</p>	O9	Testbeskrivning justerat så att det hänvisas till samma test och på samma sätt som i O4.
O12	<p>Produkten ska ha en tillfredsställande effektivitet/kvalitet inom de användningsområden som den är avsedd för. Produktens effektivitet/kvalitet ska dokumenteras med användartest, se bilaga 4.</p> <p>Användartestet ska utföras av minst fem testställen, som innefattar majoriteten av de avsedda användningsområden som produkten är avsedd för. Doseringen ska överensstämma med producentens rekommendationer för normal besmutsning. Testperioden ska pågå under minst fyra veckor.</p> <p>Minst 80 % av testställena måste bedöma produktens effektivitet/kvalitet som "tillfredsställande" eller ”mycket tillfredsställande” jämfört med den produkt de vanligtvis använder (se bilaga 4) för att kravet ska uppfyllas.</p>	O12	Det godkänns 3 testställen istället för 5 som i generation 2.